

MANDARINE

meer zien in moderne kunst

BOULEVARD DES ARTS

5 augustus - 9 september 2007

De Nederlandse Kring van Beeldhouwers
presenteert in samenwerking met STOK
in het Kruithuis 's-Hertogenbosch

Pierre Lumey   Annemie Bogaerts
Frode Bolhuis   Antonie den Ridder
Mieke Smits   Marcelle van Bommel
Coen Vernooij   Ron van der Ven
Jan Asjes van Dijk   Riki Mijling
Henny van der Meer   Linda Verkaaik
Maria Schilder   Mia Trompenaars
Marian Smit   Wicher Meursing

De Nederlandse Kring van Beeldhouwers (NKvB) toont tijdens
Theaterfestival Boulevard en de weken erna werk van 16 gerenommeerde
kunstenaars in het Kruithuis te 's-Hertogenbosch.

Opening 5 augustus om 15.00 uur Openingswoord door Jeroen Damen,
kunsthistoricus, met aansluitend een performance van Guus Koenraads,
welke resulteert in een ruimtevullende installatie.

Still Life With Flowers | Een ruimtevullende installatie.

'Op een van de witte wanden in de ruimten van het Kruithuis is in het wit de tekst
'Still Life With Flowers' aangebracht.

Tijdens de opening van de tentoonstelling 'Boulevard des Arts' wordt door
Guus Koenraads een boeket bloemen samengesteld. Deze bloemen wil hij in een
performance-achtige situatie tegen de muur met de tekst 'Still Life With Flowers'
slaan of gooien, op een zodanige manier dat de bloemen rondom de tekst hun
sporen nalaten. Wat achterblijft na deze actie is een waarachtig stilleven.'

Kitty Zijlmans, Hoogleraar Kunstgeschiedenis van de Nieuwste Tijd.

Stok in het Kruithuis Citadellaan 7 | 's-Hertogenbosch | 073 614 86 38

Openingstijden woensdag - zondag | 12.00 - 17.00 uur www.stokpunt.nl

Jeroen Damen
Draafsingel 52
1623 LC Hoorn

Openingswoord door Jeroen Damen
uitgesproken bij de tentoonstelling
Boulevard des Arts
op 5 augustus 2007

STOK

Deze tekst werd geschreven als openingswoord bij de tentoonstelling
Boulevard des Arts in 's-Hertogenbosch op 5 augustus 2007.

foto's en tekst kunt u opvragen bij Mandarte.

Afbeelding Omslag:

Uitnodiging tentoonstelling

Boulevard des Arts

5 augustus-9 september 2007

Ontwerp Patrick Lijdsman

Draafsingel 52
1623 LC Hoorn (NH)
t 0229-297 464
f 0229-299 455
e info@mandarte.nl
www.mandarte.nl

Copyright © Jeroen Damen
kunsthistoricus
MANDARTE 2007

cursussen | excursies | lezingen | publicaties | advies

Krachtplastiek in het Kruithuis

Dames en heren, de Nederlandse Kring van Beeldhouwers heeft mij uitgenodigd om vandaag een openingswoord te spreken bij de opening van deze tentoonstelling.

Mijn bemoeienis

Allereerst zal ik u iets vertellen over mijn bemoeienis met de Nederlandse Kring. Een jaar of vier geleden werd ik gevraagd, door het toenmalig aantredende bestuur, om een lezing te houden ter gelegenheid van hun aanstelling. Ik vond dat een mooie uitdaging en ik maakte een lezing met de titel Nederland-Beeldhouwland. In die lezing toonde ik historisch aan, hoe Nederland vanaf het einde van de 19e eeuw tot de dag van vandaag is uitgegroeid tot een fantastisch beeldhouwland. Overal waar wij ons in het land bevinden, ontmoeten wij openbare sculptuur. Beeldhouwkunst heeft zich definitief een plek veroverd in onze maatschappij

Beeldhouwkunst

Op de uitnodiging voor deze tentoonstelling schrijft Kitty Zijlmans, hoogleraar kunstgeschiedenis van de nieuwste tijd, een voorwoord voor de performance die we zo dadelijk zullen gaan zien. (zie omslagfoto)

Haar laatste zin is "wat achterblijft na deze actie is een waarachtig stilleven". Hier krijgen wij onmiddellijk te maken met een van de belangrijkste vragen die in de Kring besproken zou kunnen worden. Niet: is de actie van Guus Koenraads kunst, maar: is *de actie* van Koenraads *beeldhouwkunst* en nog scherper: is het waarachtige *stilleven* dat Koenraads achterlaat een *product van beeldhouwkunst*? Het zou mij niet verbazen, als deze vragen ook bij Guus Koenraads zelf spelen, en het zou wel eens

zeer gepast kunnen zijn jegens hem om deze vragen openlijk met elkaar te discussiëren. Want wat is er zinniger dan werkelijk werk de theoretische vraagstelling te laten aanscherpen? Als Koenraads de moed heeft zich hier bloot te geven, getuigt het in ieder geval van meer respect om zulke vragen te stellen en met elkaar te bespreken, dan om zwijgzaam huiswaarts te keren, en de kunstenaar na zijn actie met lege handen achter te laten.

Uitspraak

Ook al lijkt het voorbarig wanneer ik er nu al iets over zeg, nu de performance nog moet worden uitgevoerd, maar ik wil er toch iets over kwijt. Ik beschouw het feit dat deze tentoonstelling zo dadelijk wordt geopend met een performance als een uitspraak van de Nederlandse Kring van beeldhouwers. Het statement dat zij hiermee afgeven luidt:

“Wij, Nederlandse Kring van Beeldhouwers, zijn niet bang voor vernieuwing, en wij willen beeldhouwkunst inbrengen in het uitgebreide gebied van de kunsten. Als een performance betekent, dat beeldhouwwerk zich verbindt met andere segmenten van de kunst, en als dat de nieuwe manier is waarin beeldhouwkunst haar inspiratie vindt, dan zijn wij daarvoor in.”

Onmiddellijk na de performance kunnen wij ons hier in het Kruithuis begeven tussen voorwerpen van andere aard: over het algemeen staan ze stil, zijn ze van tevoren klaargemaakt en vervolgens hier opgesteld en hebben hun eigen uitwerking op de ruimte en onze beleving. Daar ben ik blij om want het is volgens mij absoluut noodzakelijk om driedimensionale voorwerpen van beeldhouwkunst te blijven maken.

Dames en heren, wat Guus Koenraads straks op verpletterende wijze aanschouwelijk zal maken, is de noodzaak voor driedimensionale sculptuur. Stilstaande dingen. Ik ga daar nu het een en ander over zeggen dat misschien niet iedereen welgevallig zijn. Maar het heeft geen zin om het altijd met elkaar eens te zijn. Kritiek kunnen hebben op elkaar, kritiek werkbaar maken om nieuwe wegen te zoeken en te verlichten, getuigt van echte betrokkenheid. In het maken van beelden ligt kritiek besloten op de wereld die kennelijk nog niet af is.

Er moet nog wat bij, iets nieuws. Soms moet je zó iets nieuws maken, dat er zelfs nog geen geschikt materiaal voorhanden is.

Maar dingen moeten gemaakt worden.

Beelden

Als ik spreek over beelden, bedoel ik dingen. Beeldhouwwerken van materiaal, van stof. In het werkelijke zijn van de beelden, herkent de mens zijn eigen zijn. In het zijn van de mens met de beelden herkent hij zijn plek in de wereld. Beelden die dingen zijn, zijn tekens waarmee de ene mens een signaal afgeeft aan de andere. Niemand ontkomt aan de drang om betekenis toe te kennen aan het beeld. Het beeld-ding bevestigt het zijn en vormt identiteit.

In deze bevestiging die sculptuur biedt aan de mens, schuilt voor haar ook het grootste gevaar: voor je het weet wordt ze gebruikt om politieke stellingen te verdedigen, eerbetoon te scheppen, zich op te stellen als decoratie, of zoals tegenwoordig steeds vaker, volledig op te gaan in entertainment.

Er wordt niet voor niets veel gediscussieerd in de wereld van het publieke domein over de functies, en de mogelijke uitwerking die beeldhouwkunst kan hebben.

Vandaag blijven wij evenwel in het semi-

publieke domein, en wel in zo'n ruimte waar de voorwerpen van kunst een redelijk beschermde status genieten. Ze kan hier totaal zichzelf zijn, niet een compromis met een opdrachtgever, niet 'een oplossing' voor in de stedelijke omgeving. Dat ze daardoor 'onschadelijk' wordt gemaakt is een fabeltje: een beeld, ook in een museum, kerft een afdruk in je ziel, die nooit meer verdwijnt. Musea, en niet-commerciële tentoonstellingsruimtes zoals deze hier van STOK, garanderen de vrijheid waarin het echte autonome beeld zich kan tonen, zonder dwang van maatschappelijk nut, effectbejag of economisch gewin.

Boulevard des Arts

Het is een gewaagd tijdstip, maar wel een aanbevelenswaardige, dat deze Kring van beeldhouwers zich opwerpt met haar driedimensionale beelden, op het moment dat deze stad Den Bosch bol staat van het theater. Het mag hier dan wel allemaal "Boulevard des Arts" heten, maar over het algemeen wordt bedoeld met 'des Arts': muziek, poëzie, theater, film, fotografie en video, maar geen 'beeldende' kunst. Nu is juist datgene waarmee beeldende kunst zich onderscheidt van al die andere kunsten, dat ze geen theater is en geen verhaal vertelt. Alle andere kunsten zijn vluchtig, aan een tijdspanne en aan het moment gebonden, en uitermate vergankelijk. Het volgende moment in het verhaal maakt het voorgaande moment dood. Aan het eind van de film, aan het eind van het theater, aan het eind van het gedicht, herinneren wij ons misschien nog enkele hoogtepunten uit het voorgaande, maar het totaal is uit het zicht verdwenen.

Voor platte beeldende kunst, zoals schilderkunst en fotografie, geldt dat ze die hoogtepunten toont. Die hoogtepunten doen een voorstel tot een verhaal, of liever nog de (re)

constructie van een verhaal, maar verder dan dat voorstel komt het niet. Dat is mooi makkelijk.

Het grote verschil met beeldhouwkunst van driedimensionale voorwerpen is dat beeldhouwkunst is. Dingen maakt die zijn. Ze vertelt geen hoogtepunten uit een verhaal, en ze roept niet op tot reconstructie. Ze wil direct, onmiddellijk, en alleen maar, laten beleven wat tastbaar aanwezig is.

Het mooie van beeldhouwkunst is dat ze niet een verhaal vertelt waarnaar wij moeten luisteren, maar dat ze dingen maakt die een voorstel zijn om ons eigen denken telkens weer op gang te brengen. Zelfs als ze naar een hoogtepunt verwijst, kan ze zonder het verhaal. Ze wil dat wij ons eigen beleven keer op keer op gang brengen, omdat ons beleven elke keer, onvermijdelijk anders zal zijn.

Laten we voorlopig de installatie die Guus Koenraads zodadelijk maakt, beschouwen als een brug tussen al die andere kunsten en datgene waar de Nederlandse Kring tot nog toe voor staat.

Tentoonstelling

Vaklui. Geen één uitgezonderd. Krachtpatsers met ruimtelijk werk. Mannen én vrouwen. Onafhankelijk en gelijkwaardig. Dat zijn de termen die in mij opkomen, zaal na zaal, in het Kruithuis in Den Bosch. Een tentoonstelling van STOK die 16 leden van de Nederlandse Kring van Beeldhouwers presenteert. Elk beeld vraagt om nauwkeurig kijken en roept vanzelf een eigen gedachtestroom op. Typisch Nederlands werk, niet dikdoenerig, niet uitbundig, ingetogen. Bescheidenheid siert de deelnemers. En vraagt om concentratie.

Laten we beginnen bij het figuratieve beeld ‘Altijd Daar’ van **Marcelle van Bommel**.

Een van binnenuit verlicht, menselijk lichaam, met een jakhalskop, maakt een handstand op een spiegel. Op de plaats van de ogen staat een lichttekst in spiegel-schrift: ‘altijd daar’ die alleen in de spiegel leesbaar is. Het beeld staat boven tussen de hanenbalken op de verduisterde zolder, en het doorschijnende lijf licht pas op wanneer je een sensor passeert. Ligt de tegenstelling voorhanden in het onbereikbare spiegelbeeld, op zoek naar identiteit? Hoe ver verwijderd is het ‘altijd daar’ achter de oppervlakte?

Je bent hier gekomen nadat je de wenteltrap op bent gegaan en de ruimte hebt betreden, waar eerst de immense canvasdoeken van **Lin-**

da Verkaaik tussen de hanenbalken zijn opgehangen.

Grote transparante doeken, fel aangelicht door

halogeenlampen, zijn bedrukt met foto's van religieuze samenkomsten van verschillende gemeenschappen. Over die foto's heeft ze in los handschrift teksten aangebracht. De foto's zijn in donkere en lichte bruinen afgedrukt terwijl de letters in zwart zijn geschreven. Een grotere tegenstelling dan tussen Van Bommel en Verkaaik is nauwelijks denkbaar. Platte doeken tegenover ruimtelijk beeld, gefotografeerde samenscholingen tegenover een enkele figuur, fel verlichte symboliek tegenover in duisternis gehulde vraagstelling.

Nu we toch boven zijn aangeland lopen we door naar de zalen waar **Ron van der Ven**

zijn kleine intrigerende plastieken heeft opgesteld. Het zijn zuivere onderzoeken naar vorm, die opzettelijk niet-geometrisch zijn. Je proeft in de materiaalbehandeling een hang naar industrieel vervaardigen. Zijn mooiste beeld is een witte gespiegelde vorm die lijkt op een exotische tempel. Al zijn werk doet denken aan architectuur.

Een zaal verder worden we geconfronteerd met de tegenstelling tussen **Annemie Bogaerts** en Frode Bolhuis. Annemie heeft op de vloer een centimeters dikke laag aangebracht van rood en zwart zaad, in een vlakke, symmetrisch gespiegelde, vorm aangedrukt. Een recht yin en yang in rood en zwart. Dit veld is groot, het meet zeker 2 x 3 m. Tegen de kopse wand hangen nog twee organische vormen, een

soort lange plantenstengels met stekels, waarop bovenaan een vleugelvorm is vastgebonden. Het is nauwelijks zichtbaar dat deze vormen uit twee onderdelen bestaan.

Langs de langszijde van deze plantaardige vloer heeft **Frode Bolhuis** op ooghoogte kleine horizontale plankjes aangebracht,

waarop mensfiguren zijn verbeeld. Op een zo'n plankje bevindt zich links een klein minus-

cuul huisje, in het midden een klein kindje, en rechts op de hoek een zittende man die met zijn benen over de plank heen bungelt. Tegenstellingen in deze zaal zijn groot tegenover klein, groei tegenover leven, ordening tegenover natuur, menselijk ingrijpen tegenover menselijk aanvaarden.

Terug in de trappenhal zie je werken van **Marian Smit** en **Wicher Meursing**, van wie je in

de benedenzalen nog meer werk zult tegengekomen. Hier hangt

van Marianne Smit 'meidoorn', dat zich voor doet als een organische plastiek, maar zich afspeelt binnen een zuiver geometrische blokcontour. Het altijd geometrische werk van Wicher onttrekt zich hier juist aan strenge omsluiting. Het ene beeld trekt zich terug in de eigen binnenruimte, het andere werkt juist naar buiten. Je zou hier een mooi college kunnen houden over begrippen als geometrisch, ruimtelijk, figuratief en abstract.

De kap van het Kruithuis is een nostalgisch wonder. Ik ben bovenin begonnen omdat ik hoopte van daaruit een overzicht te krijgen op de architectuur van het gebouw. Het karakter

van de ruimtes boven is bepaald door de gigantische, houten bintconstructies. De beelden die er staan zijn niet voor niets onder het dak geplaatst. Ook dit is

een van de tegenstellingen die prachtig meewerkt aan de tentoonstelling: je ziet eigentijdse beelden in een sfeer uit de 17e eeuw, en het is opvallend hoe deze twee zich met elkaar verhouden. We kennen het intussen uit andere tentoonstellingsruimten in ons land, het stille decor van de geschiedenis draagt bij aan de zeggingskracht van onze eigen tijd. Zo ook hier, op deze intieme zolders.

Rechts van de ingang beneden, staan op een witte wand de woorden geschilderd: "Still Life With Flowers". De schreefloze hoofdletters

zijn in geel aangebracht. Dit is de plek waar **Guus Koenraads** tijdens

de opening een performance zal uitvoeren. Volgens de uitnodiging levert die een ruimtevullende installatie op. Het maakt me benieuwd, omdat je bij het Nederlandse stilleven wel het een en ander kunt voorstellen, maar nu 'stil leven met bloemen' letterlijk is vertaald naar het Engels, dagen ongedachte mogelijkheden.

Vermoedelijk is deze wand het begin van de tentoonstelling. Hiervandaan zie je werken van

Mia Trompenaars, die bestaande voorwerpen uit onze werkelijkheid van een bescher-

mende hoes voorziet, uit fel gekleurde, aan elkaar genaaide polyethyleen lappen met ritssluitingen. Zo ontstaat een zachte fiets, een ingepakte bloempot met tulpenbollen

en een hilarische stofzuiger met de suggestie van een levende slang. Maar zitten er wel voorwerpen in die hoezen of is transformatie het thema?

Van **Marian Smit** liggen er op de grond structuren, gemaakt van draad en papier. De basis

is een vierkant, dat als een net uitgespreid het vierkant-zijn verliest, terwijl de verwijzing behouden blijft. De een fel blauw, de anderen geel en rood, steken ze scherp af tegen het grid van de bestrate vloer. Het werk heet veelzeggend 'flexible'. Iets verder staan een tweetal kluwens van wit geschilderde papieren bochtjes met als titel 'harmless army'. Het lijkt wel een leger van uit de grond omhoog kronkelende wormpjes. Ze zijn ongeveer 30 cm hoog en blijven daarmee ver binnen de menselijke maat.

Tegen de wanden van deze zaal zijn kunstwerken aangebracht van **Henrie van der Meer**. Het zijn op de natuur geënte vormen van brons, die de structuur nabootsen van wortelstelsels en takken. Juist omdat ze allemaal tegen de wand geplaatst zijn en niet vrij in de ruimte, doen ze zich ook voor als sieraad. Het zijn toegankelijke werken die ons één-zijn met de natuur symboliseren.

De tegenstellingen in deze zaal zijn drieledig. Verbronsde natuur tegenover papieren structuur tegenover ingenaaide werkelijkheid. Om de zaal af te ronden staat er ook nog in een dichtgemetselde nis een werk van Wicher Meursing, een verwante vorm aan die welke we boven in de traphal zagen, dit keer in rood en wit gelakt hout.

In de volgende zaal staan drie objecten van **Maria Schilder**. Zij werkt met hout en brons,

maar ook in natuursteen en ze combineert al deze materialen op verrassende wijze. Zij zegt daarover op haar eigen website: “de oneindige diversiteit aan verschijnselen in de natuur en de extreme contrasten in bestaansvormen zijn voor mij een bron van verwondering. Geïnspireerd door de natuur ontstaat een nieuwe schepping.”

Zo is het beeld getiteld “never a dull moment”, een combinatie van een massief boomstamachtig blok met daarop een open bronzen draadstructuur, een tegenstelling, of liever ex-

treem contrast, in zichzelf.

In de volgende zaal richt **Mieke Smits** haar installatie in. Een langwerpige zaal met ronde

gewelven en dichtgeplakte ramen krijgt het karakter van een ziekenhuiszaal. Tegen een kopse wand zijn twee monitoren

gemonteerd waren op een video presentatie wordt afgespeeld. Op een rek van ijzerdraad liggen vetklompen in de vorm van bovenbenen. Smits is gefascineerd door het feit dat mensen overtollig vet, in de vorm van lekkernijen, naar binnen werken, en dat vervolgens in speciale klinieken weer laten wegzuigen. Zij schrijft: “is het mogelijk weggezogen liposuctievet te verwerken tot door de mens te nuttigen voedsel? Je raadt het al: dat is pas echt kannibalisme. Maar is het werkelijk kannibalisme?” De titel van haar werk is ‘IRFAK research project den Bosch’: Instant Recycling Food Aid Kit. Ze wil naar “een noodhulp attriboot om altijd bij je te hebben, waarmee je bij acute hongersnood je eigen vetreserves kunt wegzuigen en daarna oraal kunt nuttigen. Een volle maag is wel het minste, toch?”

Na dit laboratorium kom je opnieuw in een ruimte met werk van drie beeldhouwers. **Riki**

Mijling zet 30 wokpannen op zijn kop in het gelid, koud op de vloer. Een leger o n b e k e n d e schilddieren dat

klaarstaat om op je af te komen. Doordat de wokpannen omgekeerd zijn weet je dat er zich

iets onder kan bevinden wat je nu niet kunt zien. Helmen of bommen? Er gaat een dreiging van uit die je niet zou vermoeden achter zulke mooie, bolle, vriendelijke vormen. Maar eigenlijk hebben ze van de hele tentoonstelling misschien wel het meest te maken met het verleden van dit gebouw, dat een opslagplaats was voor munitie.

Tegen de wand zijn een aantal zeer fijne ijzerdraadplasticen aangebracht, van **Coen Vernooij**. Het zijn opengewerkte geraamtes voor de ruimte. Je moet er goed naar kijken omdat ze helemaal uit fragiel vierkant gaas zijn uitgevoerd. Je kunt bijna niet zien wat binnen is en wat buiten, wat voor en achter. Ze zijn klein van formaat en schalen de wand waar ze tegenaan hangen op tot enorme afmetingen; ze accentueren hun totaliteit die je kunt overzien, terwijl ze op grotere schaal alleen verwarring zouden wekken.

Op de aangrenzende muur bevinden zich twee plasticen van **Pierre Lumey**, die als het ware

een synthese vormen tussen het werk van Mijling en Vernooij. Onherkenbare vormen, die zo weggehaald kunnen zijn uit de wereld van het Design, strak af gemonteerd en glad geschilderd, staan voor onze industriële onpersoonlijke samenleving. Over zichzelf schrijft hij: "de beeldmiddelen die hij (Pierre Lumey) hanteert, zijn dienstbaar aan de

ultieme pogingen om het 'bovenpersoonlijke' te belichamen. Bijna terloops plaatst Lumey kanttekeningen bij maatschappelijke fenomenen of ontwikkelingen." Het is kort en bondig wat in deze zaal wordt samengebracht: verschillende manieren waarop wij onze bovenpersoonlijke maatschappelijke werkelijkheid beleven.

We zijn weer terug bij de ingang van het Kruithuis. Recht tegenover de entree is de deur naar de binnenplaats. De weg daar naar

toe wordt ons versperd door twee werken van **Antonie den Ridder**. Het ene werk is een stapeling van drie houten vaten. De onderste is dicht tot vlak bij de bovenrand, waar rondom ronde gaten zijn aangebracht. De tweede ton die daarop staat begint onderin met een rij van net zulke ronde gaten die naar boven toe steeds langwerpiger worden. Het bovenste vat is bijna helemaal opengewerkt met langwerpige sleu-

ven waar het licht vrij doorheen kan spelen.

Het andere werk bestaat uit een liggende vorm van aluminium, helemaal gesloten op een brievenbusachtige opening na. Deze opening toont zich als een zwart gat, wat wil zeggen dat er geen licht schijnt in de binnenruimte. Open en gesloten ruimtes worden door de lichtwerking onderzocht. Geborgen zijn, gevangen zijn, naar buiten spieken, zijn woorden die opkomen.

Intussen is de zon gaan schijnen op de bemoste, en met oergras begroeide binnenplaats. Daar wordt de kern van de tentoonstelling nog eens samengevat, door de tegenstelling van werken van **Jan Asjes van Dijk** en **Wicher Meursing**. Jan Asjes van Dijk plaatst bolvormige, opengewerkte bronzen zaaddozen

op het gras, als een nieuwe vegetatie die voor altijd zal blijven. Daartegenover staan op keurige sokkels de aluminium kinetische objecten van Meursing. Zijn op de wind bewegende beelden, zijn opgebouwd uit strakke rechtlijnige aluminiumprofielen. Van Dijk's vegetatie staat oerstil, Meursings objecten bewegen zachtjes in de wind. Enigszins terzijde liggen twee ei-vormen van Riki Mijling als stille getuigen van de eeuwigheid in het oude gras.

De mens maakt, ontwerpt en is getuige, door de voorwerpen die hij aan onze werkelijkheid toevoegt.

Kern

In deze tentoonstelling vinden we tegenstellingen te over, maar ze zijn als tegenstelling niet echt nodig om de beelden in al hun kracht te laten zien. Het ene werk is sowieso een commentaar op het andere. Wat alle beelden bindt, is de wil tot onderzoek, de wens om verrast te worden door het beeld dat ontstaat. Beelden die niet gemaakt zijn om te behagen, maar om iets te ontdekken. Als ze behagen is dat mooi meegenomen, maar het was niet de drijfveer. Schoonheid komt terloops tot stand, en ge-

tuigt hier van de kracht van de beelden. De tegenstellingen zijn toegevoegde waarde: prachtige plastic wint aan kracht door deze manier van opstellen.

Nederlandse kring - Geschiedenis

Officieel staat het op de website zo aangekondigd: "De Nederlandse Kring van Beeldhouwers is een vereniging met ongeveer 200 leden. Opgericht in 1918 als een belangenvereniging van beeldhouwers, probeert de vereniging de belangstelling voor de driedimensionale kunst in en buiten Nederland te vergroten en de onderlinge contacten tussen ruimtelijk werkende beeldend kunstenaars te bevorderen."

Mooie woorden, maar zo is het niet altijd geweest. Al in het eerste jaar van haar bestaan was er onenigheid tussen de jongeren, die zich wilden profileren als kunstenaars, en de ouderen, die in feite werkgevers waren, en de vaak communistische ideeën van de jongelui wilden inperken. De geschiedenis van de Kring is turbulent, sterk verweven met maatschappelijke ontwikkelingen, en de moeite van een historische studie waard.

Wat duidelijk wordt in de gehele geschiedenis is dat een belangenvereniging van kunstenaars of beeldhouwers niet de belangen verdedigt van de kunst, maar de belangen van de leden in relatie tot de maatschappelijke ontwikkeling. Bij de ontwikkeling van de maatschappij hoort de ontwikkeling van de vereniging. Soms moet je een bestuur naar huis sturen, om een nieuw elan de kans te geven. En ook nu weer passeerden we zo'n moment, waarop het dringend nodig was om de Kring nieuw leven in te blazen.

De kring – waarom zou je lid willen zijn?

Waarom zou je bij de Nederlandse Kring van beeldhouwers als lid willen aangesloten zijn? Er zijn een paar redenen die opdoemen uit de geschiedenis:

1. de club behartigt jouw belangen door het organiseren van tentoonstellingen,
2. je kunt je er op laten voorstaan dat je erbij hoort,
3. je krijgt een dieper besef van waar je eigenlijk mee bezig bent,
4. de club maakt zich sterk voor de beeldhouwkunst, tegenover een vrije markt waar vercommercialisering en vervlakking hoogtij viert,
5. de club getuigt van de wil om de kwaliteit van beeldhouwkunst te bevorderen door dat ze congressen organiseert, lezingen en andere vormen van debat.
6. de club profileert het begrip beeldhouwkunst tegenover de overheid als belangrijkste opdrachtgever, en probeert een beleid te behartigen dat staat voor continuïteit.

Deze redenen liggen in elkaars verlengde. Wanneer de Nederlandse Kring van beeldhouwers als Kring een tentoonstelling organiseert, doet ze aan het behartigen van jouw belangen. Je kunt immers jouw werk laten zien dat anders in het atelier verborgen zou blijven. Meedoen vergroot de kansen om je werk te verkopen. Meedoen vergroot de kans op opdrachten. Vervolgens presenteer je jezelf in de tentoonstelling niet alleen als beeldhouwer, maar ook als lid van deze speciale vereniging. En die vereniging verleent jou een zeker cachet. Je moet wel een hele piet zijn, wil je erbij mogen horen. Lid zijn is een kwaliteitsgarantie voor de buitenwacht.

In die kwaliteitsgarantie zit wel een zeker probleem verborgen. Namelijk de vraag: wie, en op welke gronden, balloteert jouw toetreding? Die kwestie kan ik verduidelijken aan de hand van de roemruchte strijd die binnen de kring heeft plaatsgevonden in de zestiger jaren van de vorige eeuw over de vraag: is figuratief beeldhouwwerk wel kunst? Of is het zo dat die lui eigenlijk het vak niet kennen? Wanneer je op dat moment geballoteerd zou worden als figuratief kunstenaar, had je weinig kans om als lid toegelaten te worden. Ballotage is dus een verschijnsel dat gebonden is aan de opvattingen van een zekere tijd, en van een zekere groep. Tegenstanders van ballotage zullen dan ook altijd betogen dat ballotage niet bedoeld is om de kwaliteit van de vereniging te verhogen, maar om de normen van de eigen goegemeente veilig te stellen. Ballotage hindert vooruitgang.

Wat voor mij persoonlijk een belangrijke reden is, om vriendenlid te zijn van een dergelijke vereniging, is om deel te nemen aan de theoretische discussie over beeldhouwkunst. Het is denk ik van het grootste belang dat er niet alleen beeldhouwwerk gemaakt wordt, maar dat er ook op een zinvolle wijze over wordt gereflecteerd. Nu is het zo, dat veel beeldhouwers daar weinig in zien. Ze laten het liever over aan een ander. Over het algemeen worden beeldhouwers zeer zwijgzaam wanneer theoretische vragen worden opgeworpen, ze houden liever hun mond en zijn met hun handen bezig. Misschien is dat wel een van de redenen waarom, als je vraagt, wat is beeldhouwkunst, iedereen zegt: daar is geen antwoord op. Ik denk dat een antwoord er wel is. En ik heb een voorschot gegeven vandaag in de hoop dat het enigszins bijdraagt tot de discussie, een discussie waarvan ik vind dat hij binnen de Kring gevoerd zou moeten worden. Eigenlijk, doet elke belangenvereniging in dit

land, of het nu gaat om wielrenners, advocaten, of metselaars, meestal in hun eigen krantje, aan het definiëren van hun eigen discipline. Het is niet zo dat iedereen aan die discussie moet deelnemen, maar het is wel zo dat iedereen die discussie zou moeten kunnen volgen. Op het moment, dat jij als beeldhouwer beseft, waarin de uniciteit van jouw positie zit als beeldend kunstenaar, wordt het een mooi stuk makkelijker om jouw werk – hoe tegendraads ook- te rechtvaardigen. Ik sprak daarom in het vorige over het begrip beeldhouwkunst. Beeldhouwwerk als driedimensionaal ding. Beeldding.

Dames en heren, tot slot feliciteer ik de beeldhouwers, de Nederlandse Kring van Beeldhouwers en STOK als organisator/beheerder van het Kruithuis, met deze uitmuntende tentoonstelling.

STOK (Stichting Stedelijk Overleg Kunstenaars), is een belangenorganisatie voor beeldende kunstenaars in 's-Hertogenbosch. Zij organiseert wisselende exposities van hedendaagse kunst in het origineel 17e-eeuwse “Kruithuis”.

‘STOK in het Kruithuis’ in Den Bosch vindt u het gemakkelijkst wanneer u vanuit het NS-station richting de oude stad loopt, over de Stationstraat. U steekt de brug over het kanaal over en loopt rechtdoor tot u niet verder kunt. Dan slaat u linksaf. U volgt de Orthenstraat tot aan de Cinema en buigt naar rechts. Deze straat volgt u tot aan een brug. U steekt de brug over en ziet meteen aan uw rechterhand het kruithuis liggen.

Het adres is Citadellaan 7, 5211 XA
's-Hertogenbosch. t. 073-6148638;
web: www.stokpunt.nl